

De Texas cowboy en de Oxford don

Erik Hendrix

Wat hebben het Britse Oxford en het Texaanse Cross Plains met elkaar te maken? Op het eerste gezicht natuurlijk heel weinig, maar sommige liefhebbers van het fantasygenre zullen wellicht het verband zien. Het zijn namelijk de woonplaatsen van de twee *founding fathers* van de moderne fantasy: J.R.R. Tolkien en Robert E. Howard. Als liefhebber van beide auteurs heb ik me vaak verbaasd over de grote verschillen en eigenaardige overeenkomsten tussen deze twee mannen. Dit artikel is een poging om Tolkien en Howard in relatie tot elkaar te begrijpen en zodoende de onderscheidende kwaliteiten van hun werk beter te waarderen.

ROBERT E. WHO?

Robert Ervin Howard werd geboren in 1906 in Peaster, Texas. Hij was de zoon van de arts Isaac Mordecai Howard en diens vrouw Hester Jane Ervin Howard. Net als Tolkien had Howard geen onbezorgde jeugd. Het huwelijk tussen Isaac en Hester was niet gelukkig en toen de kleine Robert werd geboren, zou dat er in de loop der jaren ook niet beter op worden. Isaac verloor veel geld met allerlei plannen om maar zo snel mogelijk rijk te worden. Hester was op haar beurt tot de conclusie gekomen dat ze met Isaac beneden haar stand was getrouwd. Hester had daarnaast een zeer zwakke gezondheid en leed jarenlang aan tuberculose. Omdat Isaac als plattelandsdokter soms dagenlang weg was om een patiënt te helpen in dat dunbevolkte deel van de Verenigde Staten, moest Robert vaak voor zijn zieke moeder zorgen en dit deed hij zowel zijn hele jeugd als volwassen leven. Uit de vele biografieën die over Robert E. Howard zijn geschreven, treedt telkens weer een beeld naar voren van een eigenzinnige en sociaal geïsoleerde jongeman.

In Cross Plains, waar de familie Howard na vele omzwervingen uiteindelijk neerstreek, was het allesbehalve normaal om de hele dag met je neus in de boeken te zitten. Howard groeide op in een zeer turbulente pe-

riode van de Texaanse geschiedenis. In een brief aan Farnsworth Wright, de uitgever van het beroemde pulp-tijdschrift *Weird Tales*, schrijft Howard hierover: "I'll say one thing for an oil boom; it will teach a kid that Life's a pretty rotten thing as quick as anything I can think of."¹ Officieel eindigde de periode die wij als het Wilde Westen aanduiden in 1890 met de capitu-

1) Howard, R.E., Letter to Farnsworth Wright, 1931.

Rougneck | Foto Library of Congress

latie van de laatste Indianenstammen en het opheffen van de frontier, maar in ieder ander opzicht was het Wilde Westen nog springlevend in Cross Plains toen Howard daar opgroeide. De Texaanse cultuur werd nog altijd gedomineerd door cowboys, ranchers, boeren, runderen en paarden. Daar zou de ontdekking van olie echter snel verandering in brengen. Lange tijd had olie eigenlijk maar weinig praktische toepassingen (afgezien van smeer- en lampolie). De uitvinding van de verbrandingsmotor zou Texas, wat toch wel werd gezien als een achtergebleven agrarische regio, op meedogenloze wijze de twintigste eeuw in slepen. De komst van de olie-industrie nam in haar kielzog een bont geschaakte groep gelukszoekers met zich mee: *roustabouts* en *roughnecks*, mijnwerkers en houthakkers – arbeiders – ruwe bonken die niet bang waren om gevaarlijk werk te doen en met een onbeschaamde doodsverachting het leven in de ogen keken. Deze werden op de voet gevolgd door geologen, landmeters, durfkapitalisten, prostituees, gokkers, oplichters en woekeraars. Kleine slaperige boerendorpjes werden in een mum van tijd omgetoverd in een beerput van zware industrie, misdaad en sociale ellende. In een brief aan medeauteur H.P. Lovecraft schrijft Howard hierover:

I've seen towns leap into being overnight and become deserted almost as quick. I've seen old farmers, bent with toil, and ignorant of the feel of ten dollars at a time, become millionaires in a week, by the way of oil gushers. And I've seen them blow in every cent of it and die paupers. I've seen whole towns

debauched by an oil boom and boys and girls go to the devil wholesale. I've seen promising youths turn from respectable citizens to dope-fiends, drunkards, gamblers and gangsters in a matter of months.²

Plaatsen we de jonge Howard temidden van dit historische decor, dan valt onmiddellijk op dat hij op zeer jonge leeftijd al had bedacht dat hij schrijver wilde worden. Howard las alles wat los en vast zat; van Plutarchus en Plato tot Edgar Allan Poe en Jack London. Er is wellicht niet veel verbeeldingskracht voor nodig om te bedenken dat zo'n boekenwurm een zeldzame verschijning was tussen de proleten en boerenpummels van Cross Plains. Tegelijkertijd was Howard alles behalve een kamergeleerde; in plaats daarvan was hij weliswaar een einzelgänger, maar één met een mentaliteit van “niet lullen maar poetsen”. Howard was echter ook gevoelig en kon zich vaak op emotioneel vlak slecht afsluiten van de chaos, het geweld en de corruptie die hij om zich heen zag. Hij hield van boksen en had een fascinatie voor zonderlinge individuen die zich door niets of niemand lieten tegenhouden. Zijn werk straalt dezelfde energie uit en barst op iedere bladzijde bijna uit zijn voegen van de actie en spanning. Uit het hoofd van deze Texaanse twintiger ontsproten onsterfelijke karakters zoals Solomon Kane, King Kull, Bran Mak Morn, Dark Agnes en El Borak. Toch is het bekendste karakter uit zijn oeuvre natuurlijk Conan van Cimmerië, die sinds de Marvel cartoons en de verfilming van John Milius uit 1982 beter bekend staat als *Conan the Barbarian*. Een personage dat op onnavolgbare wijze werd vertolkt door de Oostenrijkse bodybuilder Arnold Schwarzenegger.

VREEMDE VERHALEN

Pulptijdschriften, zoals *Weird Tales* (het tijdschrift waarin de Conanverhalen werden gepubliceerd), waren een veelvoorkomend verschijnsel in Amerikaanse kiosken van het interbellum. In veel opzichten waren ze de opvolger van de zogenaamde *Penny dreadfuls* van de negentiende eeuw en later de *dime novels*. De pulps danken hun naam aan het goedkope houtpulppapier waar ze op werden gedrukt. Dit in tegenstelling tot de 'slicks' (wij zouden zeggen *glossies*), die vaak op glanzend en hoogwaardig papier verschenen. De pulps hadden een discutabele reputatie, wat onder andere blijkt uit het feit dat ze ook wel 'sweat magazines' werden genoemd. Het proletarische lezerspubliek (*blue collar* volgens Amerikaanse begrippen) was echter

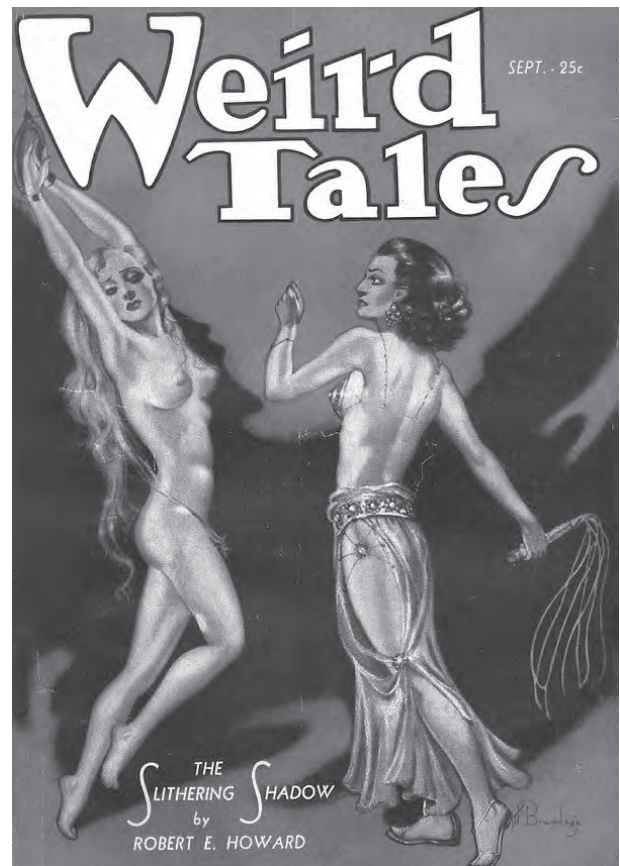
2) Howard, R.E., Letter to H.P. Lovecraft, 1930.

niet op zoek naar geestelijke verheffing, maar vooral naar ongecompliceerd vermaak en een kortstondige ontsnapping aan het harde en vaak monotone werk van alledag. De pulps waren daarom vaak provocatief, sensationeel en vaak een beetje ordinair. Ze waren ook politiek incorrect en weigerden zich daar ook voor te verontschuldigen ("Crom laughs at your political correctness"). Wie aan Conan denkt, ziet waarschijnlijk meteen het bekende beeld van Frank Frazetta, een nors kijkende spierbundel die, leunend op zijn zwaard, op een berg gesneuvelde vijanden staat met een schaarsgeklede dame die zich hulpeloos (maar dankbaar!) aan zijn been vastklampt. De verhalen in de pulps behoorden veelal tot het genre van horror, sciencefiction, detectives, western en fantasy. Het accent lag daarbij vaak op actie en avontuur. De *damsels in distress* waren onmisbaar in deze verhalen en verzorgden vaak de licht-erotische elementen van het verhaal.

Temidden van het grote aanbod van pulptijdschriften probeerde *Weird Tales* zich te onderscheiden door te streven naar hoogwaardige literaire kwaliteit. Historisch gezien maakt dit *Weird Tales* een van de meest interessante pulptijdschriften, maar in commercieel opzicht was het problematisch omdat deze literaire ambities in conflict konden komen met de smaak en voorkeur van het pulplezende publiek. Zo verschenen de verhalen die behoren tot Lovecraft's Cthulhu mythis voor het eerst in *Weird Tales* en die waren, vooral door hun soms pseudowetenschappelijke stijl (denk aan *At the Mountains of Madness*), toch ook weer niet echt 'ongecompliceerd vermaak' te noemen. De pulps waren in hun tijd zowel het onderwerp van afkeer als afgunst. Afkeer omdat veel gevestigde auteurs met een intellectuele reputatie graag publiekelijk hun minachting voor dit type 'laag vermaak' kenbaar wilden maken. Tegelijkertijd afgunst omdat de pulps een oplage en bereik hadden waar veel van dit soort 'ontwikkelde' auteurs alleen maar van konden dromen. De kritiek op de pulps was echter niet helemaal onterecht en er werd in deze tijdschriften inderdaad veel waardeloze lectuur gepubliceerd, maar tegelijkertijd ontstonden er ook tijdloze klassiekers, zoals bijvoorbeeld de eerder genoemde Cthulhu mythis van H.P. Lovecraft, maar ook Edgar Rice Burroughs' *Tarzan (The All-Story Magazine)* en Philip K. Dicks *Minority Report (Fantastic Universe)* verschenen allebei voor het eerst in pulps.

Howards Conanverhalen waren in veel opzichten precies wat men van een pulp-tijdschrift kon verwachten. De spectaculaire scènes leenden zich uitstekend voor het soort omslagen die de aandacht van het

(toch wel overwegend mannelijke) publiek zou trekken. Neem bijvoorbeeld het nummer van september 1933 waarin Howards *The Slithering Shadow* werd gepubliceerd. Margaret Brundage ontwierp de omslag met pastelkrijt. Op expliciete wijze is daar te zien hoe een naakte en weerloze blondine er met de zweep van langs krijgt (zie afbeelding). Dergelijke omslagen waren uiteraard niet naar ieders smaak en volgens de geruchten zou Lovecraft, wanneer hij een nieuw nummer had ontvangen, meteen de omslag eraf scheuren. Belangrijker dan het aantal voor- en tegenstanders van het werk van Brundage was echter de controverse en de sensatie die het veroorzaakte. Men kan zich waarschijnlijk wel voorstellen hoe, vooral in het christelijke diepe zuiden van de Verenigde Staten, dit soort tijdschriften niet zelden met blozende schaamte aan de kassa werden afgerekend. In een brief aan Lovecraft uit 1933 beschrijft Howard de aankoop van zijn eerste pulp, genaamd *Adventure Magazine*:

I well remember the first I ever bought. I was fifteen years old; I bought it one summer night when a wild restlessness in me would not let me keep still, and I had exhausted all the reading material on the place. I'll never forget the thrill it gave me. Somehow it had never occurred to me before

that I could buy a magazine. It was an adventure. I still have the copy.³

STIJL EN THEMATIEK

De literaire stijl van Howards proza is eigenlijk samen te vatten in één woord: *explosief*. Waar Tolkien schrijft in het tempo van de lange dagmarsen van het reisgenootschap, schrijft Howard met de acrobatische sprongen van zijn bombastische Cimmeriër. Howard heeft geen tijd voor uitwijdingen en er is constant een gevoel van urgentie die de lezer bijna aan de haren meesleept. Rusty Burke, voorzitter van de Robert E. Howard Foundation, beschreef het misschien wel het best: “It grabs you by the collar, pulls you into the story and throws you out twenty pages later soaking wet.” Howards explosieve tempo in combinatie met zijn economische, maar nauwkeurige woordgebruik geeft zijn teksten een zekere cadans en zijn stijl wordt daarom ook wel omschreven als poëtisch proza. Deze stijl is terug te vinden in al zijn verhalen (of *yarns*, zoals hij het noemde) en dus niet alleen in de Conanverhalen. Voor dit artikel wil ik me wat betreft thematiek echter beperken tot de verhalen over Conan. Mark Finn, die met zijn boek *Blood & Thunder* een standaardwerk schreef over het leven van Robert E. Howard, maakte in een lezing voor de Dallas Historical Society een interessante observatie. Volgens hem is Conan de moderne popcultuur binnengekomen op een “metaniveau” Daarmee probeerde hij te zeggen dat Conan net zo iconisch is geworden als bijvoorbeeld Frankenstein of Superman. Een voorbeeld daarvan is dat Conan volgens hem een descriptief is geworden dat refereert naar een bepaald type persoon of gedrag, in plaats van enkel een fictief karakter:

Howard only wrote 23 Conan stories in his lifetime. That doesn't seem like a lot, but considering how long some of the later stories are, it's nothing to sneeze at. Backing up a bit further though, provides a little more context. He's credited with writing over 300 stories in his professional career, which only ran about 12 years. Conan does not account for even 10% of his fictional output and this does not include over 700 poems and the massive correspondence that has been collected in three thick volumes.⁴

In veel opzichten is Conan groter en bekender geworden dan zijn schepper. Maar wie was deze Conan dan eigenlijk? Om die vraag te beantwoorden moeten we

juist voorbij het iconische, het descriptieve en het stereotiepe gaan. Met het karakter van Conan en zijn wereld gaf Howard uiting aan een diepe filosofische overtuiging, namelijk dat iedere vorm van vooruitgang uiteindelijk zinloos is. Dat is wellicht wat kort door de bocht, maar om dit verder toe te lichten is het waarschijnlijk beter om Howard zelf aan het woord te laten. In het verhaal *Beyond the Black River* dat verscheen in *Weird Tales* (1935) vinden we het volgende fragment:

“Barbarism is the natural state of mankind”, the borderer said, still staring somberly at the Cimmerian. “Civilization is unnatural. It is a whim of circumstance. And barbarism must always ultimately triumph.”

Met dit korte fragment weet Howard eigenlijk de hele thematiek van Conan en de wereld van Hyboria krachtig samen te vatten. Howard zag de mens als voor eeuwig veroordeeld tot een soort sisyphusarbeid, dat wil zeggen: een zware, vruchteloze inspanning die nooit tot voltooiing zal worden gebracht, gelijk het personage Sisyphus uit de Griekse mythologie. De wereld van Conan is onze wereld, maar één die bestond voordat de door ons bekende geschiedenis werd opgeschreven en een ramp van apocalyptische proporties alle spo-

Frank Frazetta's Conan

3) Howard, R.E., Letter to H.P. Lovecraft, 1933.

4) <https://youtu.be/pc7VNixDZb4>.

ren van die vroegere beschavingen zou uitwissen. In de wereld van Conan bestaan geen elfen, dwergen en halflingen, maar hoofdzakelijk mensen. Deze mensen leven in beschavingen die een voorafspiegeling zijn van latere culturen, zoals bijvoorbeeld de Romeinse (Aquilonia), de Egyptische (Stygia), de Indische (Vendhya), de Semitische (Shem), et cetera. Dit geeft de wereld van Conan een zekere herkenbaarheid en geloofwaardigheid die lang niet altijd vanzelfsprekend is in het fantasygenre. Howards eerste Conanverhaal *The Phoenix on the Sword*, dat werd gepubliceerd in *Weird Tales* (1932), introduceerde de 'Hyborian Age' als volgt (en let hier ook op het poëtische proza van dit fragment):

Know, oh prince, that between the years when the oceans drank Atlantis and the gleaming cities, and the years of the rise of the Sons of Aryas, there was an Age undreamed of, when shining kingdoms lay spread across the world like blue mantles beneath the stars.

De gelijkenis van die verdwenen beschavingen met voor ons bekende culturen benadrukt nog eens de uitzichtloosheid van die eerdergenoemde sisyphusarbeid. Howard lijkt daarmee te willen zeggen dat er geen eindstation is in de menselijke geschiedenis. Geen paradijs of Utopia dat we kunnen bereiken. Geen redding van wetenschap of religie. Al die beschavingen hebben al een keer bestaan en er is alleen maar een oneindige cyclus waarin de mens beschavingen opbouwt om vervolgens weer tot barbarij te vervallen

en weer opnieuw te beginnen. Het is een grimmige wereldbeschouwing. Nihilistisch en uitzichtloos. Maar deze opkomst en ondergang van beschavingen was volgens Howard ook weer onderhevig aan een intrinsieke wetmatige dynamiek. Daarin klimt een beschaving langzaam op tot deze zijn piek bereikt. Vanaf dat punt begint het van binnenuit te rotten door luiheid, corruptie en decadentie tot het zo zwak is geworden dat het wordt veroverd door een andere beschaving die primitiever en daardoor sterker en manhaftiger is.

In Howards Hyboriaanse epoche wordt zo'n decadente beschaving (te weten: Aquilonia) veroverd door slechts één man. Een barbaar genaamd Conan, afkomstig uit Cimmerië (een cultuur die in veel opzichten herinnert aan de Ierse en Schotse Kelten). Conan is wat wij een *selfmade man* zouden noemen; hij is niet van adellijke afkomst, maar weet met de kracht van een Achilles en de intelligentie van een Odysseus zichzelf een troon te verwerven. In *The Phoenix on the Sword* presenteert Howard voort het eerst zijn personage aan het publiek van *Weird Tales* met de volgende woorden:

Hither came Conan, the Cimmerian, black-haired, sullen-eyed, sword in hand, a thief, a reaver, a slayer, with gigantic melancholies and gigantic mirth, to tread the jeweled thrones of the Earth under his sandalled feet.

Ook in dit fragment weet Howard in poëtisch proza de thematiek van 'beschaving versus barbarij' prachtig te illustreren met het beeld van een gesandaalde voet op een glanzende troon. Conan bestaat slechts bij de gratie van alles wat Howard had gezien en meegemaakt als een jongeman die opgroeide in een Texaanse boomtown. In een brief aan *Weird Tales*-auteur Clark Ashton Smith schreef Howard:

Some mechanism in my sub-consciousness took the dominant characteristics of various prize-fighters, gunmen, bootleggers, oil field bullies, gamblers, and honest workmen I had come in contact with, and combining them all, produced the amalgamation I call Conan the Cimmerian.⁵

Trouwe lezers van *Lembas* zullen zich op dit punt waarschijnlijk wel Tolkiens ervaringen met de oprukkende industrie in de omgeving van Birmingham herinneren. Met afschuw moest hij als jongeman machteloos toekijken hoe het Britse platteland werd opgeslokt

5) Howard, R.E., Letter to Clark Ashton Smith, 1930.

door de grauwe massaproductie van de kapitalistische machinerie. Tolkien wist echter te ontsnappen naar de pittoreske universiteitsstad Oxford, die met al haar Middeleeuwse esthetiek ongetwijfeld een geriefelijk toevluchtsoord voor hem was. Misschien is daarom een plek zoals de Gouw wel mogelijk in Midden-aarde, maar een volslagen *onmogelijkheid* in Hyboria. Howard had immers gezien wat de oprukkende industrie doet met een plaats als Cross Plains. Waar bij Tolkien *The Last March of the Ents* een succesvol verzet tegen Sarumans oprukkende industrialisatie weergeeft, zien we bij Howard dat hij zijn soelaas zoekt bij wat de Franse filosoof Jean-Jacques Rousseau de “Sauvage Noble” noemde, de Edele Wilde. Dit idee van Conan als troep of stijlfiguur van de *Sauvage Noble* is een interessante, maar helaas één die we in een artikel van dit formaat niet verder kunnen uitdiepen.

NALATENSCHAP EN INVLOED

Robert E. Howard was slechts dertig jaar toen hij zelfmoord pleegde. Na vrijwel zijn hele leven intensief voor zijn moeder te hebben verzorgd, kreeg hij in de zomer van 1936 van een zuster te horen dat ze niet meer uit haar coma zou ontwaken. Dezelfde dag, op 11 juni, gebruikte Howard een .380 Colt Automatic (die hij van zijn vriend Lindsey Tyson had geleend) en schoot zichzelf ermee door zijn hoofd. Howards moeder stierf de volgende dag. Het is een triest einde voor een veelbelovend literair talent. In tegenstelling tot Tolkien werd er met Howards nalatenschap niet erg zorgvuldig omgegaan. Toen de pulps uiteindelijk verdwenen en plaats maakten voor de paperbacks, was het enkel dankzij de pastiches van de Amerikaanse auteur Lyon Sprague de Camp (die werden uitgegeven met de bekende Frazetta-omslagen) dat Conan in de publieke herinnering bleef. Later zou Conan zijn weg vinden naar Marvel Comics onder leiding van Roy Thomas en naar Hollywood met de beroemde Schwarzeneggerfilm van John Milius.

Op internet doen zich soms nogal wilde speculaties de ronde over eventuele beïnvloeding van Tolkien door Howard. Dit komt vooral doordat sommige mensen verrast zijn wanneer ze erachter komen dat er al een moderne fantasy auteur was die voor Tolkien een heel eigen universum had gecreëerd. Klaarblijkelijk zijn er toch velen in de veronderstelling dat wat Tolkien deed met de schepping van zijn legendarium een volslagen nieuw fenomeen was. Dat was het niet. Wat wel nieuw was, was dat Tolkien het fantasygenre aantrekkelijk wist te maken voor een hoogopgeleid publiek.

Zijn kennis van (oude) talen en geschiedenis speelde hierin uiteraard een doorslaggevende rol. Het belang van Tolkiens populariteit op universiteitscampussen in de jaren '60 en '70 is voor het fantasygenre dan ook nauwelijks te overschatten.

De vraag of Tolkien door Howard was beïnvloed, is desalniettemin gerechtvaardigd. Howard had immers het publiek al in 1932 kennis laten maken met Conan, vijf jaar voordat *The Hobbit* werd gepubliceerd in 1937. Heeft Tolkien dan Howards verhalen over Conan gelezen? En zo ja, wat vond hij ervan? Het enige bewijs dat wij hiervoor hebben komt van fantasyauteur Lin Carter die beweerde dat Tolkien gezegd had dat “he rather enjoyed the Conan stories”.⁶ Dit is waarschijnlijk een parafrase van een citaat dat oorspronkelijk van De Camp afkomstig is. De Camp correspondeerde met Tolkien in de jaren '60. Hij had de Professor een exemplaar gestuurd van een verhalenbundel genaamd *Sword and Sorcery* waar ook Howard's *Shadows in the Moonlight* was opgenomen. Hierover schreef De Camp in een ingezonden brief in *Mythlore*:

I sent Tolkien a copy of my little book, on which he commented in his letter of 8/7/64. After saying that he was interested in practically anything save literary criticism, he said of contemporary fantasy that “I will not pretend that it gave me much pleasure”. About my book he wrote: “Though I might say, I suppose, as a purely personal aside, that all the items seem poor in the subsidiary (but to me not unimportant) matters of nomenclature. Best when inventive, least good when literary or archaic. (For instance Thangobird and Alaric, both singularly inapt for their purpose).”

Over deze verhalen was Tolkien allesbehalve lovend: *The Distressing Tale of Thangobriand the Jeweler* was volgens hem “Dunsany at his worst”. Ook de nomenclatuur in Andersons *The Valor of Cappen Varra* was volgens hem “very bad” en het monster in Smiths *The Testament of Athammaus* “wholly unbelievable”. Het enige verhaal waar Tolkien zich gematigd positief over uitliet was C.L. Moore's *Hellsgarde*.⁷ Temidden van deze literaire serie-moord lijkt het onwaarschijnlijk dat Tolkien dan vervolgens wel positief was over *Shadows in the Moonlight*, dat een vermakelijk verhaal is, maar toch zeker ook niet tot het beste werk van Howard behoort. Toch sluit De Camp zijn brief af met de volgende opmerking:

6) Carter, Lin. *Tolkien: A Look Behind 'The Lord of the Rings'*. New York: Ballantine, 1969.

7) Sprague de Camp, L. *Mythlore* 50 (tijdschrift van de Mythopoetic Society), 1987, p. 41.

When I spent an afternoon with Tolkien at Oxford in 1967, by the bye, he said that he “rather liked” Robert Howard’s Conan stories.

Dit citaat is waarschijnlijk ook waar Carter naar verwees. Of Tolkien dit ook daadwerkelijk gezegd heeft zullen we echter nooit weten. In latere opmerkingen hierover zegt De Camp weer dat hij betwijfelt of Tolkien ooit meer van Howard heeft gelezen dan *Shadows in the Moonlight*, wat bovenstaande uitspraak toch een stuk minder geloofwaardig maakt. Immers, als Tolkien maar één Conanverhaal had gelezen zou hij zich waarschijnlijk niet laten verleiden om een uitspraak te doen over de Conanverhalen in het algemeen. Men kan zich dus afvragen hoe betrouwbaar De Camp als bron is als het op dit onderwerp aankomt. In het omvangrijke *J.R.R. Tolkien encyclopedia: Scholarship and critical assessment* maakt Michael Drout (professor Engelse literatuur en directeur van het Center for the Study of the Medieval) hier nog de volgende opmerking over:

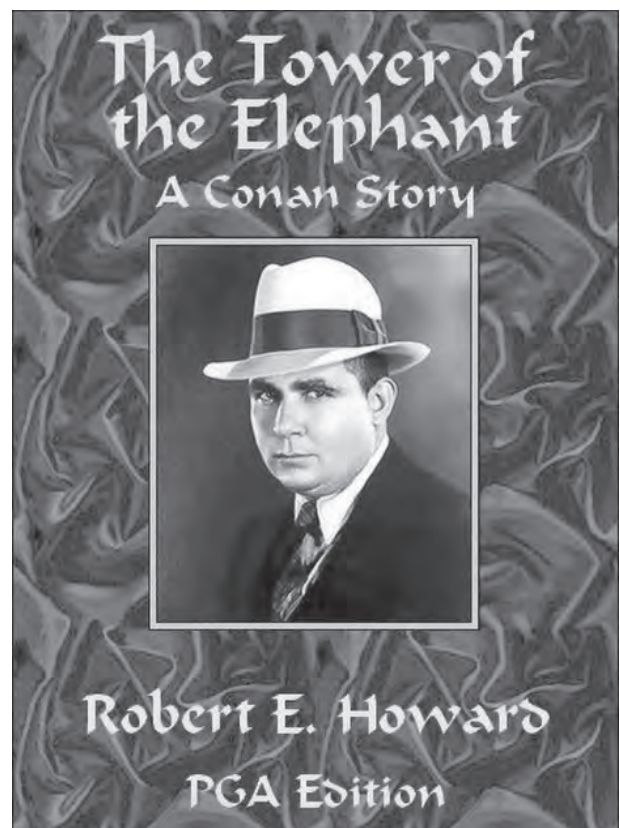
Since de Camp offers no indication of where Tolkien might have read any Conan stories other than the one included in the 1963 anthology, it appears possible that Tolkien actually read only “Shadows in the Moonlight.” On the other hand, since the American publisher Lancer had begun to release paperbacks of Conan stories (with editing by de Camp) by 1966, someone might have shown Tolkien a copy of *Conan the Adventurer* (1966), with its cover blurb promising adventures “more imaginative than *The Lord of the Rings*.”⁸

Voor de laatste zin zal bij menig lezer van *Lembas* toch wel een grijns op het gezicht toveren. Met enkele paragrafen is zo vrijwel alles over Tolkiens contact met Howards werk eigenlijk wel gezegd en dan blijft veel ervan nog twijfelachtig ook. Op de vraag of Howard invloed heeft gehad op Tolkien kunnen we dan ook een kort en duidelijk “nee” antwoorden. En om de tijdlijn nog wat duidelijker te maken: Toen Tolkien zijn eerste teksten over Midden-aarde opschreef in de loopgraven van de Eerste Wereldoorlog was Howard (op ongeveer tienjarige leeftijd) waarschijnlijk nog cowboy en indiaantje aan het spelen met zijn vriendjes. De verschillen tussen Tolkien en Howard hadden bijna niet groter kunnen zijn, zowel qua temperament, stijl, levensovertuiging, lezerspubliek, persoonlijkheid en succes. Toch is er een belangrijk element dat deze mannen verbindt: een authentieke

liefde voor literatuur en het feit dat ze ondanks al hun onderlinge verschillen, op hetzelfde moment in de geschiedenis, bezig waren met het scheppen van fictieve werelden die de basis zouden vormen voor het moderne fantasygenre.

TOT SLOT

Bescheiden ambities noopten mij ertoe om in de eerste plaats een bevredigende introductie tot Howard en Conan te schrijven. In dit artikel is veel niet gezegd dat naar mijn mening wel de moeite van het opschrijven waard was geweest. Conan is niet voor iedereen. Of je houdt ervan of je haat het, er lijkt wat dat betreft geen middenweg te zijn. Ik heb mezelf wel een aantal keer afgevraagd of het lezerspubliek van *The Lord of the Rings* niet te fijnbesnaard is voor Howards orgiën van seks en geweld. Dat zal ongetwijfeld waar zijn voor een deel van de lezers (aan hen mijn welgemeende excuses). Voor degenen die zich echter voldoende gestimuleerd voelen om de wereld van Conan verder te verkennen zou ik de volgende verhalen willen aanbevelen: *The Tower of the Elephant* (1933), *The Scarlet Citadel* (1933) en *Queen of the Black Coast* (1934). Howards verhalen zijn gratis te lezen op de website van Project Gutenberg.

8) Drout, Michael D.C. *J.R.R. Tolkien encyclopedia: Scholarship and critical assessment*. Routledge/Taylor & Francis Group, New York/London, 2007, p. 286-7.

JAARGANG 43 • JUNI 2024

LEMBAS

NUMMER 206

EEN UITGAVE VAN
UNQUENDOR
HET NEDERLANDS TOLKIENGENOOTSCHAP

Tolkien Genootschap Unquendor

opgericht 22 september 1981

Het Tolkien Genootschap Unquendor is een vereniging van liefhebbers van het werk van J.R.R. Tolkien. De doelstellingen van het Genootschap zijn het bevorderen van de interesse voor het werk van Tolkien, het bijeenbrengen van belangstellenden om over dat werk van gedachten te wisselen en een centrum van gezelligheid te zijn.

CONTRIBUTIE IN HET GENOOTSCHAPSJAAR 2024/2025

- € 42 per genootschapsjaar voor gewone leden (met machtiging € 40).
- € 14 per genootschapsjaar voor huisgenootleden – zij ontvangen geen *Lembas* (met machtiging € 13).
- € 72 per genootschapsjaar voor buitenlandse leden die een gedrukte *Lembas* ontvangen (met machtiging € 70).
- € 42 per genootschapsjaar voor buitenlandse leden die een digitale *Lembas* ontvangen (met machtiging € 40).

LID WORDEN

Maak het juiste bedrag over op bankrekening NL59INGB 0003 4727 22 t.n.v. Tolkien Genootschap Unquendor.

Postadres: Jachthoornlaan 9, 3438 RL Nieuwegein.

Je ontvangt dan alle in dat verenigingsjaar uitgekomen *Lembais*.

Stortingen ontvangen tussen 1 juni en 22 september worden beschouwd als aanmeldingen voor het daaropvolgende genootschapsjaar, tenzij anders aangegeven.

Voorzitter

Jan van Breda
Weerdslag 87
7206 BV Zutphen
0575 – 57 53 20
voorzitter@unquendor.nl

Penningmeester, leden- administratie, pseudoniemen en internet

Karel van Houten
Kwikstaartlaan 35
2261 EN Leidschendam
070 – 320 48 35
penningmeester@unquendor.nl

Secretariaat en productiezaken

Cecile van Zon
Bosrand 108
5665 ES Geldrop
040 – 298 92 52
secretaris@unquendor.nl

Communicatie

Arthur van der Stroom
Jachthoornlaan 9
3438 RL Nieuwegein
030 – 272 24 51
communicatie@unquendor.nl

Lembas en andere publicaties

Nathalie Kuijpers
Sartreweg 102
3573 PP Utrecht
030 – 293 34 11
lembas@unquendor.nl

Coördinator activiteiten

Jonas Penning de Vries
Novalaan 43
6824 EL Arnhem
06 – 11237912
activiteiten@unquendor.nl
feesten@unquendor.nl

Nuttige e-mailadressen

voorzitter@unquendor.nl
- vereniging
penningmeester@unquendor.nl
- betalingen
- ledenadministratie
- lidmaatschap

secretaris@unquendor.nl

- lezingen
- promotie
- pseudoniemen
- werkstukken en scripties

activiteiten@unquendor.nl

- activiteiten
- beurzen
- buitenlandse activiteiten

feesten@unquendor.nl
- feesten

herbergen@unquendor.nl
- herbergen

info@unquendor.nl

- overige vragen
- perscontacten

website@unquendor.nl
- website

LEMBAS

Uitgever

Tolkien Genootschap Unquendor

Eindredactie

Nathalie Kuijpers

Vormgeving en opmaak

Bram Lagendijk

Correcties

Moni de Bruijn

Druk

Totdrukkerwerk, Apeldoorn

Redactieadres

Sartreweg 102
3573 PP Utrecht
lembas@unquendor.nl

Sluitingsdatum *Lembas* 207: 1 augustus 2024

Kopij ontvangen na 1 mei wordt doorgeschoven naar het volgende nummer.

Lembas verschijnt viermaal per genootschapsjaar.

© copyright 2024 Tolkien Genootschap Unquendor.

Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this magazine may be copied, reproduced, stored electronically in any matter or transmitted in any form without written permission of the publisher.

ISSN 0167-823 X

